Ympäristöministeriö
Lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle,

HE 104/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Sallan kansallispuistosta

Ympäristöministeriö täydentää tällä lausunnolla maa- ja metsätalousvaliokunnalle 23.9.2021 pidettyyn kuulemiseen toimitetussa muistiossa lausuttua kyseisessä kuulemisessa esiin tulleiden metsästykseen liittyvien kysymysten osalta.

Keskustelussa nousi olennaisesti kolme kysymystä:

1) onko suurpetojen metsästys mahdollista paikallisille asukkaille;
2) onko vaaraa aiheuttavien yksilöiden poikkeusluvan varainen poistaminen mahdollista metsästysrajoitusalueella; ja
3) onko hirvenmetsästys sallittua kaikille niille metsästysseuroille, joilla on metsästysoikeus tulevan kansallispuiston alueella vai vain hallituksen esityksen perusteluissa mainituille kolmelle metsästysseuralle?

Sallan kuntalaisten oikeus suurpetojen metsästykseen

Lakiehdotuksen 3 § 2 momentin ehdotetun säännöksen (”Niillä, joiden kotikunta on Sallan kunta, on oikeus metsästää Sallan kansallispuistossa metsästyslain (615/1993) 8 §:n nojalla luonnonsuojelulain 13 §:n estämättä.”) mukaisesti oikeus metsästää myös suurpetoja niin kiintiö- kuin vahinkoperusteisesti koskee kaikkia Sallan kunnan asukkaita riippumatta siitä, ovatko he Sallan paliskunnan osakkaita.

Hallituksen esityksessä on todettu, että Sallan paliskunnan Sallan kunnassa asuvilla osakkailla olisi metsästyslain 8 §:än perustuva oikeus metsästää kansallispuiston alueella karhua alueelliseen kiintiöön perustuvana metsästyksenä ilman Metsähallituksen lupaa. Sallan kuntalainen ei tarvitsisi Metsähallituksen lupaa myöskään ilveksen kannanhoidolliseen pyyntiin tai susien vahinkoperusteisiin lupiin. Ympäristöministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä on mainitussa kohdassa viitattu Sallan paliskunnan osakkaisiin sen vuoksi, että kyseisessä kohdassa on tarkennettu suurpetojen metsästystä suhteessa poronhoitoon. Tämä on tahattomasti saattanut aiheuttaa lukijoille virheellisen käsityksen.

Vaaraa aiheuttavien yksilöiden poistaminen poikkeusluvalla

Kuten hallituksen esityksessä on todettu, luonnonsuojelulain 15 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kansallispuistosta voidaan Metsähallituksen luvalla poistaa sellaisten pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien yksilöitä, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai omaisuudelle aiheutuvasta merkittävästä taloudellisesta vahingosta. Tätä lainkohtaa sovellettaisiin suurpetojen ja mahdollisiin muihin vahinkoa tai uhkaa aiheuttavien eläinlajien yksilöiden poistamiseen kansallispuistosta. Nämä luvanvaraiset poikkeukset olisivat mahdollisia koko kansallispuiston alueella mukaan lukien metsästysrajoitusalue.

Mainittu säännös lisättiin luonnonsuojelulakiin vuonna 2011 (58/2011) ja hallituksen esityksen HE 99/2009 perusteluissa todettiin, että säännös tietyin edellytyksin sallisi pyyntiluvanvaraisten riistaeläinlajien yksilöiden poistamisen alueelta myös luonnonsuojelualueen ulkopuolisista tarpeista johtuen. Pyyntiluvanvaraisia riistaeläinlajeja ovat muun muassa kaikki maasuurpedot, hirvi ja harmaahylje. Lupa voitaisiin antaa sellaisten riistaeläinlajien yksilöiden poistamiseen, jotka suojelualueen ulkopuolella aiheuttavat ilmeisen uhan ihmisen turvallisuudelle tai merkittävän taloudellisen vahingon syntymiselle. Käytännössä lainkohta tulisi sovellettavaksi lähinnä hirvieläinten liikenteelle aiheuttamien vahinkojen torjumisessa, harmaahylkeiden ammattikalastukselle aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisessä sekä ympäristölle vaaraa aiheuttavien karhu- ja susiyksilöiden poistamisessa. Lainkohdassa tarkoitetun lupaharkinnan lisäksi asiassa tulee sovellettavaksi myös metsästyslain, mahdollisesti myös poliisilain mukainen lupaharkinta. Eläimen poistamisessa myös muut menetelmät kuin sen tappaminen olisivat lupaharkinnassa mahdollisia.

Säännös luonnollisesti soveltuu koko kansallispuiston alueella, riippumatta siitä, onko vaaraa aiheuttava yksilö metsästysrajoitusalueella vai muussa osassa ehdotettavaa kansallispuistoa. Luvassa on kyse metsästyslain 41 § :n mukaisesta poikkeuksesta viljelmille, karjankasvatukselle, metsätaloudelle, kalataloudelle, porotaloudelle, vesistölle tai muulle omaisuudelle aiheutuvan erityisen merkittävän vahingon ehkäisemiseksi tai yleisen turvallisuuden kannalta pakottavista syistä, tai poliisilain 2 luvun 16 §:n mukaisesta ihmisen hengelle tai terveydelle tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle taikka liikennettä vakavasti vaarantavan eläimen kiinniottamisesta tai lopettamisesta.

Metsästysseurojen Sallan kunnan ulkopuolella asuvien jäsenten oikeus hirvenmetsästykseen

Hallituksen esityksen voimaantulosäännöksen mukaan ”lain voimaantullessa rekisteröitynä olevan metsästysseuran jäsenellä on oikeus metsästää hirveä kansallispuiston alueella, jos kansallispuisto sisältyy metsästysseuran metsästysalueeseen.” Säännös ei rajoita Sallassa asuvien metsästysoikeutta, vaan ulkopaikkakuntalaisten oikeutta osallistua hirvenmetsästykseen ehdotetun kansallispuiston alueella. Säännöksellä halutaan varmistaa olemassa olevan tilanteen jatkuminen siten, että olemassa olevien metsästysseurojen ulkopaikkakuntalaiset jäsenet saavat jatkaa metsästystä kansallispuistossa, mutta kansallispuiston metsästyspaine ei lisääntyisi ulkopaikkakuntalaisten metsästyksellä nykytilanteesta. Sama ratkaisu tehtiin Hossan kansallispuistoa perustettaessa.

Kuten ympäristöministeriö muistiossaan 23.9.2021 on todennut, Metsähallitus on jakanut Sallan kunnan alueen neljään hirvenpyynnin lupa-alueeseen ja kansallispuisto sisältyy lupa-alueeseen ”Vilma”, johon lupia on myönnetty 13 seuralle. Valmistelun aikana Metsähallitus on vastannut ympäristöministeriön tiedusteluun metsästysoikeuden haltijoista tosiasiallisen tilanteen perusteella, ja ympäristöministeriön valmistelijoille erhe on selvinnyt vasta hallituksen esityksen antamisen jälkeen. Vaikka hallituksen esityksen perusteluissa on mainittu vain ne kolme seuraa, jotka käytännössä metsästävät kansallispuiston alueella, säännöksen nojalla kaikilla kyseiseen ”Vilma”-alueeseen luvan saaneiden metsästysseurojen ulkopaikkakuntalaiset jäsenet voisivat metsästää kansallispuiston alueella. Sallan kunta on ehdottanut ympäristövaliokunnalle säännöksen tarkennusta siten, että kyseisten metsästysseurojen kotipaikkakunnan tulisi olla Sallan kunta. Ympäristöministeriö on pitänyt tätä rajausta perusteltuna. Se rajaisi ulkopuolelle olemassa olevien metsästysseurojen ulkopaikkakuntalaiset jäsenet, jos seuran kotipaikka ei ole Sallassa. Myöhemmin perustettavien metsästysyhdistysten ulkopaikkakuntalaiset jäsenet eivät saisi metsästää kansallispuiston alueella.